

РЕЦЕНЗИЯ

**от проф. Евгения Делчева, д-р по икономика,
член на Научно жури по конкурс за доцент по научната специалност
„Социална медицина и организация на здравеопазването и фармация-
та” за нуждите на катедра „Медицинска етика, управление на здрав-
ните грижи и информационни технологии” към Факултет „Обществе-
но здраве” при МУ-Плевен (обявен в ДВ, бр. 7 от 24.01.2014 г.)**

Кандидат в обявения конкурс е Надя Руменова Велева, доктор по медицина, главен асистент в катедра „Медицинска етика, управление на здравните грижи и информационни технологии” при ФОЗ на МУ-Плевен.

I. Кратки биографични данни за кандидата

Надя Руменова Велева е родена на 21.05.1976 г. в гр. Плевен. През 1996 г. завършва с отличие първия випуск на Експериментално средно училище за чужди езици и мениджмънт „Интелект“ – гр. Плевен. Същата година е приета за студент в УНСС-София. През 2002 г. се дипломира като магистър по Международни икономически отношения.

През 2003 г. е избрана за асистент по икономика и организация на здравеопазването в катедра „Социална медицина и здравен мениджмънт“ на МУ-Плевен. От 2007 г. е старши асистент, а от 2010 г. - главен асистент. През 2013 г. защитава дисертация на тема „Състояние и тенденции на пазара на труда на медицински сестри в България” и придобива образователна и научна степен „доктор” по научната специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията”.

Има специалност по „Икономика на здравеопазването“ от 2006 г. и предстои придобиване на втора специалност „Медицинска информатика и здравен мениджмънт“.

Преминала е много курсове и специализации в областта на общественото здраве: лятно училище „Публикуване в сферата на общественото здраве“ (2011 г., Charite, Берлин); специализиран курс по английски език за разработване на учебни планове и програми (2010 г., НБУ-София), курс „Основи на педагогиката“ (2009 г., МУ-Плевен), международен курс „Измерения на трудовата медицина в ерата на глобализацията” (2009 г., МУ-Плевен), курс „Методология на научно-изследователската работа. Приложение на епидемиологията и биостатистиката в медицинското научно изследване“ (2007 г., МУ-Плевен) и др.

Автор и съавтор е на 44 публикации в списания и сборници и 11 научни съобщения на научни форуми у нас и в чужбина. Активно работи със студенти от всички специалности на МУ-Плевен и им предоставя консултантска помощ.

Надя Велева е активен участник и организатор в множество научни прояви в МУ-Плевен. Член е на СУБ, на Европейската асоциация по обществено здраве и Европейската асоциация по здравен мениджмънт.

Владее отлично английски език и има отлична компютърна грамотност, подкрепени с представени документи.

II. Оценка на научната дейност на кандидата

2.1. Общо описание на представените материали

Представен е списък от 55 заглавия, разпределени както следва:

1. Дисертационен труд и свързани с него публикации – 7 заглавия.
2. Научни публикации, несвързани с докторската дисертация - 41 заглавия:
 - a. 4 статии в чужбина;
 - b. 16 статии в списания в България;
 - c. 8 пълнотекстови доклади в сборници от научни прояви у нас;
 - d. 13 резюмета от научни форуми в чужбина, от които 9 отпечатани в списания с импакт фактор.
3. Участия в научни конгреси, конференции и симпозиуми в България - 7 заглавия (от тях 6 в научни форуми с международно участие), които се считат за научна активност.

2.2. Характеристика на представените трудове

В общия брой публикации (55 на брой), кандидатката е самостоятелен и първи автор в 17 (30,9%), втори автор в 15 (27,3%), трети и следващ автор – в 23 (41,8%), което доказва ясно подчертан личен принос.

Отпечатаните статии са в авторитетни научни списания у нас и в чужбина: Социална медицина (6 статии), Здравен мениджмънт (6 статии), Journal of Biomedical and Clinical Research (1 статия), Trakia Journal of Sciences (1 статия), Scripta Scientifica medica (1 статия), European Journal of Public Health (9 публикации), Management in Health (2 статии) и др.

Над една трета от представените статии или участия в научни форуми са представени на английски език (19 броя) и 36 са на български език.

По тематична насоченост научните трудове на Надя Велева се разпределят в 4 направления:

1. Пазар на труда на медицински кадри в България
2. Икономика на здравеопазването
3. Управление и организация на здравеопазването
4. Документиране на здравните грижи

Пазар на труда на медицински кадри в България. Към това научно направление се отнасят около една трета от представените научни тру-

дове (общо 15 на брой), което е напълно обяснимо с оглед на високото ниво на професионална подготовка, което Надя Велева е придобила в областта на икономиката на здравеопазването чрез многобройните си специализации, курсове, семинари в реномирани научни институции в чужбина и у нас. Кандидатката е водещ изследовател или активен участник в поредица от значими проучвания върху проблемите на човешките ресурси в здравеопазването.

Характерно за всички публикации в това направление е, че те отразяват данни от конкретни проведени проучвания, поставени на солидна методологична основа, с богат инструментариум и използвани най-съвременни методи за обработка и анализ на емпиричните данни. С тези проучвания Надя Велева внася съществен принос в развитието на количествените методи за планиране на човешките ресурси в българското здравеопазване.

Основните приноси на трудовете в това направление биха могли да се обобщят по следния начин:

- Проведено е първото по рода си комплексно проучване на пазара на труда на медицински сестри на национално ниво чрез използване на разнообразни официални източници на информация и разработени оригинални въпросници, ориентирани към професионалистите по здравни грижи и собствен динамичен симулационен модел за прогнозиране на бъдещото търсене и предлагане на медицински сестри. По този начин се допринася за преодоляване на информационния дефицит по отношение на сестринската работна сила в България (№II/1.1).
- Чрез прецизен критичен анализ е представена реалната картина на развитието на пазара на сестринска работна сила у нас от трансформацията на българската икономика към смесено-пазарно стопанство до настоящия момент. Разкрити са специфичните проблеми, характерните особености и тенденции в неговото развитие (№II/1.4, II/3.3, II/3.21, II/3.25, III/3.28).
- Установен и анализиран е феноменът „недостиг, породен от лимитираното финансиране“ като един от съществените фактори за нарушеното равновесие във функциониране на пазара на труда на медицински сестри (№II/1.2, II/1.3, II/3.7)
- На фона на недостига на литература на български език по методологията и проблемите на планирането на човешките ресурси в здравеопазването, извършеният в литературния обзор задълбочен критичен анализ на световния опит може да се бъде ценен източник в университетското и следдипломно обучението по здравна политика и мениджмънт (№II/1.1)

Икономика на здравеопазването. Трудовете в това научно направление са логично свързани с предходното. Проучени са историческите аспекти и мотиви за възникването и развитието на икономиката на здравеопазването у нас. В 4 публикации са представени изключително интересни анализи на няколко от най-актуалните проблеми на финансирането на здравеопазването:

А. Пазар в здравеопазването

- Изяснена е същността на основните пазарни понятия търсене и предлагане на медицинска помощ и са анализирани възможностите за приложението им в условията на реформа на българското здравеопазване (№II/3.1, II/3.5, III/2.2).
- Направена е икономическа оценка на слепотата като здравен проблем със социално и медицинско значение и за първи път в България са изчислени разходите на обществото свързани с нея (№II/3.9).

Б. Финансиране на здравеопазването

- Анализирани са предизвикателствата, пред които е изправено финансовото управление на лечебните заведения за болнична помощ в условията на финансова криза и нов рестриктивен механизъм за финансиране чрез лимитирани делегирани бюджети, разпределяни от Националната здравноосигурителна каса (№II/3.12).
- Чрез прецизен критичен анализ е представена една радикална алтернатива за финансиране на здравеопазването чрез медицински спестовни сметки (№II/3.13).
- Изследвана е зависимостта между удовлетвореността на пациентите и финансово-икономическите показатели на доброволните здравноосигурителни дружества в България (№II/3.26)
- Поставен е за дискусия въпросът за необходимостта от реформа на начина на реимбурсиране на лекарствените продукти от НЗОК на базата резултати от собствено проучване на проблема. (№II/3.29)
- Проучен е ефектът от неформалните плащания от пациентите върху достъпността и качеството на здравните услуги в България. (№II/3.31)

Управление и организация на здравеопазването. Към това направление се отнасят 14 научни труда. Почти всички включени публикации имат подчертан приносен характер и са посветени на актуални проблеми и съвременни подходи в управлението и организацията на здравеопазването.

- Поставена е методологична основа за въвеждане на количествени методи в управлението и организацията на здравеопазването в България (№II/2.6, II/3.17, II/3.20, II/3.28, II/3.40).

- Проучено е мнението на лекарите и пациентите относно здравната реформа в България като са идентифицирани основните проблеми и са предложени мерки за преодоляването им (№II/3.2, II/3.34, II/3.35, II/3.39).
- Проучени и представени са различни аспекти на комуникацията лекар-пациент по отношение на поведението на пациентите като важен фактор за комуникацията лекар-пациент (№II/3.38); критерии на пациентите за добра лекарска практика (№II/3.37); интерпретирането на лекарските грешки (№II/3.33).
- Направен е прецизен сравнителен анализ на качеството и ефективността при лечение на исхемична болест на сърцето в доболничната помощ в България и Англия, доказващ превъзходството на последната (№II/3.27).
- На базата на проведено проучване е доказана ефективността на нов подход за повишаване на стойността за пациентите от извънболнични медицински грижи за лица с хипертония (№II/3.41).

Документиране на здравните грижи. В 5 публикации от това научно направление се анализират и поставят на дебат важни въпроси на сегашното състояние и бъдещо развитие на документирането на здравните грижи.

- Проучено е историческото развитие на Международната класификация на сестринската практика и е аргументирана необходимостта от единна класификация на сестринските феномени/диагнози, класификация на сестринските интервенции и класификация на сестринските резултати за подобряване на качеството на здравните грижи (№II/3.6, №III/2.6).
- Доказана е значимостта на сестринската документация за осигуряване на качествени здравни грижи (№II/3.8, II/3.11).
- Обобщен е световният опит в приложението на сестринския процес като подход за организацията и мениджмънт на здравните грижи (№II/3.4).

III. Оценка на педагогическа дейност на кандидатката

Гл. ас. Надя Велева има над 10 години преподавателски стаж в МУ-Плевен като асистент, старши и главен асистент. Участва в учебния процес в специалностите на трите факултета на МУ-Плевен и Медицинския колеж с преподаване по икономика на здравеопазването, микроикономикс на здравната организация, финансов мениджмънт, здравноосигурителни системи, маркетинг в здравеопазването, основи на управлението в здравеопазването, управление на здравните грижи, здравно законодателство и др. От справка за учебната натовареност през последните 3 години се вижда, че гл. ас. Надя Велева е реализирала средногодишно около 900 еквивалентни

часа. Освен това Надя Велева е разработила части от лекционните курсове по Микроикономикс на здравната организация и Маркетинг на здравните услуги и материали за практически занятия по Медицинска статистика за студентите от англоезиковото обучение по специалност „Медицина“.

IV. Приноси и отражение на публикациите на кандидатката в научната литература

Приемам представената от кандидатката справка за научните приноси във всяко отделно тематично направление. В допълнение към приносите бих добавила и участието на Н. Велева в официалния превод на единственото издание на авторитетното ръководство по методология на икономическия анализ на Оксфордския университет: Драманд М., Б. О'Браян, Г. Стодарт и Дж. Торънс. Методи за икономическа оценка на здравни програми. Изд. Медицина и физкултура, София, 2007.

Представена е справка от ЦМБ за 17 цитирания в български издания. Издирени са още 4 цитирания по лична справка на кандидата.

Общият импакт фактор от научните публикации на Надя Руменова Велева е 22.782.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Гл. ас. Надя Руменова Велева се представя със значителен брой реални публикации, 9 от които в списания с импакт фактор. Голяма част от научните трудове съдържат теоретични и приложни приноси. Публикациите ѝ обхващат широк кръг проблеми на общественото здраве и икономиката и управлението на здравеопазването, което е в пълно съответствие с насочеността на конкурса за доцент и с количествените и качествените критерии за развитие на научния състав в МУ-Плевен. Кандидатката има значителен преподавателски опит при различни категории здравни професионалисти.

Това ми дава основание напълно убедено да предложа на почитаемото Научно жури да избере гл. ас. НАДЯ РУМЕНОВА ВЕЛЕВА, доктор по медицина, за доцент по научната специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“ за нуждите на катедра „Медицинска етика, управление на здравните грижи и информационни технологии“ към Факултет „Обществено здраве“ на МУ-Плевен.

Рецензент:

(проф. Евгения Делчева, ди)

23 април 2014 г.